

Met een Malinobeurs naar Nederland (1946 - 1950)

© Hin Oey (info@malinobeurzen.nl), maart 2025

Malino-studenten en Malino-beurzen verwijzen naar de conferentie in 1946 bij het plaatsje Malino in de bergen boven Makassar op Zuid-Celebes (tegenwoordig Sulawesi). Na de Tweede Wereldoorlog bleek, nog in 1945, dat herstel van de vooroorlogse koloniale structuur geen optie was. Zowel niet in relatie tot het door Soekarno uitgeroepen onafhankelijke Indonesië, als door de internationale druk. Als scenario voor de toekomst werd een Verenigde Staten van Indonesië gezien. Over deze richting werd in maart 1946 een conferentie op de Hoge Veluwe belegd tussen de Nederlandse regering, Nederlands-Indische regering en de Republiek Indonesia. De conferentie mislukte door verschil van inzicht over hoe de Indonesische Republiek door Nederland erkend zou moeten worden. Om de politiek impasse te doorbreken kwam luitenant Gouverneur-Generaal H.J. van Mook met het initiatief om eerst overleg te hebben met vertegenwoordigers van Borneo

en “de grote Oost” (alle andere eilanden ten oosten van Java en Borneo). Dus niet met de Republiek Indonesia en ook zonder andere vertegenwoordigers van Java en/of Sumatra.

Tijdens zijn openingsrede kondigde Van Mook het beschikbaar stellen van studiebeurzen aan, met de *‘bedoeling dat zoo spoedig mogelijk deze toekomstige hoogeropgeleide werkers voor den opbouw van Indonesië hun studie zullen kunnen aanvangen.’*

Dat er na de Tweede Wereldoorlog Malino-studenten naar Nederland kwamen was goed bekend. In de kranten van die tijd werd honderden keren bericht over het beschikbaar zijn van Malino-beurzen, evenals van het vertrek en de aankomst van schepen met Malino-studenten. Later werd ook verslag gedaan van de problemen die het intrekken van de Malino-beurzen in 1950 met zich meebracht.

Malinostudenten en Malinobeurzen worden in ongeveer dertig publicaties genoemd. De aandacht in deze publicaties is over het algemeen beperkt tot een enkele vermelding, soms een alinea of een halve bladzijde. Het meest uitgebreid komen de Malinostudenten aan bod in de publicatie van Van der Mee en Tomasouw (*Andere verhalen*, 2005). Zij plaatsen de 48 Molukse Malino-studenten in de bredere Molukse politiek-maatschappelijke context, na de komst naar Nederland van de Molukse KNIL-militairen en hun families.

Interessant is dat er twee autobiografische boeken zijn waarin de auteurs ook enige aandacht besteden aan hun Malino-verleden. Dat waren de binnen de Molukse gemeenschap goed bekende arts De Lima en voor de Indo-Chinese gemeenschap ‘de tandarts van Sukarno’ Oei Hong Kian.

MALINO-BEURZEN

Voor het volgen van Hoger Onderwijs en Hogere Vakopleidingen in Nederland zullen in 1949 t.b.v. min- of onvermogene jongelui van elke landaard en goede aanleg wederom een aantal beurzen, z.g. **Malino-beurzen**, beschikbaar worden gesteld.

Blanco vragenlijsten kunnen in verband met het korte tijdsbestek eventueel telegrafisch aangevraagd worden aan de Afdeling B van het Departement van Opvoeding, Kunsten en Wetenschappen te Batavia. Deze dienen, vergezeld van een ongezegeld rekest, vóór 1 Augustus 1949 ingediend te worden bij de Afdeling B van het Departement van Opvoeding, Kunsten en Wetenschappen te Batavia, onder overlegging van de terzake vereiste gegevens en bescheiden (staat van inlichtingen).

Incomplete, niet van alle terzake vereiste gegevens en bijlagen vergezeld gaande verzoekschriften worden niet in behandeling genomen.

Direct na de Malino-conferentie vertrokken op 20 augustus al de eerste studenten naar Nederland. Opvallend genoeg was dat per vliegtuig, een Skymaster. Al binnen een maand vertrok de Kota Inten en een paar weken later de Klipfontein. Met beide schepen zijn in totaal 80 studenten naar Nederland aangekomen. Maar Malino-studenten zijn ook vaak alleen of in tweetallen gereisd. Soms met echtgeno(o)t(e) en een enkele keer ook als gezin met kinderen. Bij elkaar ca. 100 overtochten.

Het is gelukt enkele archieven te traceren over het beheer van de Malinobeurzen. Mogelijk dat er in Indonesië meer archieven zijn. Zo zijn er enkele adreslijsten van Malinostudenten en is er een rapportage over de voortgang van Malinostudenten. Ontdubbeling van deze lijsten en het combineren van informatie komt dan tot een **totaal van 381 Malinostudenten**.

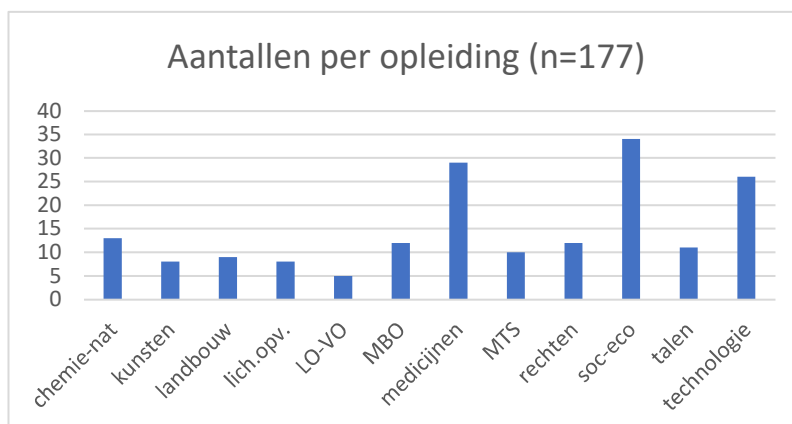
Beursstudenten	
820	Alatas, A. A., x, 10-1-21.
821	Alaydroes, H. S., x, 16-9-22.
826	Bergamin, N. C., 28-1-23.
836	Costa, G. J. da, x, 25-10-18.
839	Djafar Bin Talib, x, 18-2-23.
851	Hamming, J. A., x, 6-1-20, Oranjelaan 11, Wageningen.
857	Heyden, R. J., x, 30-4-21.
861	I Goesti Agoeng Gde Winaya, x, 2-5-22.
863	Janssen, P. J. W., x, 14-9-21, Borneostraat 5, Nijmegen.
872	Kho, E., x, 20-7-20.
873	Khoe Soe Khian, x, 18-8-15, v. Galenstraat 54, Den Haag.
883	Kwa Joe Liang, x, 2-11-17, Zendigskosthuis, Oegstgeest.
885	Kwee Bwan Liat, J., x, 6-5-22, Witte Singel 20, Leiden.
886	Lalisang, R. H., 13-11-26.
889	Latuasan, L. E., x, 2-8-20.

In het onderzoek wordt ook aandacht geschonken aan de besluitvorming tussen de Nederlands-Indische regering en de Nederlandse regering ten tijde van het beschikbaar stellen van studiebeurzen. Intrigerend is dat de Nederlandse regering, als gebaar naar Indonesië toezegde honderd beurzen te financieren. Later, toen Indonesië de Malino-beurzen introk, ontstond er enige discussie over de vraag of Nederland de financiering van 'hun' Malino-beurzen zou moeten of willen

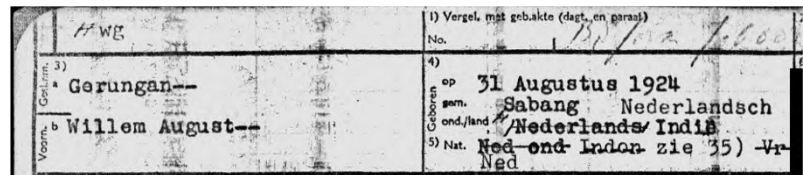
voortzetten. Het intrekken van Malino-beurzen in 1950 leidde onder meer tot het initiatief voor vervangende studiebeurzen door de stichting 'Helpt Ambon in Nood' (HAIN).

Uit de adreslijsten is bekend waar de studenten gewoond hebben. Amsterdam is dan met 113 studenten de plaats met het grootste aantal Malinostudenten. Daarna volgen Leiden, Delft en Den Haag met ieder 40-50 studenten. De overige ca. 175 Malinostudenten woonden verdeeld over 35 andere plaatsen. De meest opvallende plaats is Terschelling met één student (Hij studeerde mogelijk aan de zeevaartschool).

Van de 177 studenten uit de 1948-Malinorapportage is bekend welke studies ze hebben gevolgd. In totaal betreft dat bijna 50 verschillende opleidingen. 142 Studenten volgden een universitaire opleiding en 30 een MBO. Opvallend is dat er vijf studenten waren die voortgezet onderwijs hebben gevolgd, waarvan er één eerst nog zijn lager onderwijs moest afronden. Met 29 was medicijnen de meest gevolgde studie. Dat is inclusief twee artsen die naar Nederland kwamen om zich te specialiseren. Om overzicht te houden zijn de studies geclusterd. Met 34 studenten is dan het sociaal-economische cluster de grootste, met onder meer de studies economie, sociologie, accountancy en de nieuwe Amsterdamse 7de faculteit.

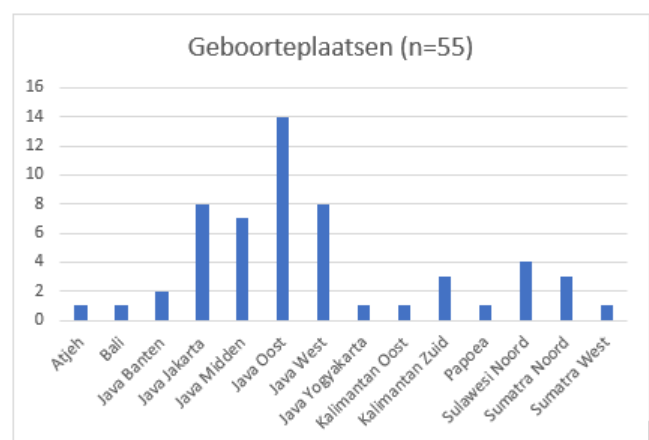

Op de persoonskaarten, die alle gemeenten van hun inwoners bijhielden, wordt ook geregistreerd waar personen geboren zijn. Dit maakt het mogelijk inzicht te geven

in de spreiding van de studenten over Indonesië. Voor deze studie zijn tot nu toe 58 persoonskaarten geraadpleegd. Het was te verwachten dat Batavia vaak voorkomt en met zes keer is dit ook zo. Wat dan opvallend is, is dat zeven studenten afkomstig waren uit Soerabaja. Intrigerend is dat daarna Bandjermasin (Zuid-Kalimantan) volgt met drie studenten, samen met Bandoeng en Menado (Noord-Celebes). Geclusterd per eiland laat zien dat van Java veruit de meeste studenten afkomstig waren (41 van de 58).

Wat de persoonskaarten ook registreren, is wanneer een inwoner zich uitschrijft en waar hij of zij naartoe vertrekt. Hiermee kan een beeld worden verkregen van hoeveel studenten naar Indonesië zijn teruggekeerd en hoeveel er in Nederland zijn gebleven. Van de 58 studenten waarvan de geboorteplaats bekend is, blijkt dat **slechts 21 studenten (36%) naar Indonesië zijn teruggekeerd, terwijl 37 studenten (64%) in Nederland zijn gebleven**. Dit roept vraagtekens op bij het (beoogde) doel dat de Malinostudenten na hun studie zouden bijdragen aan de opbouw van Indonesië. Natuurlijk had de politieke werkelijkheid zich anders ontwikkeld en was de oorspronkelijke context van 1946, met het streven naar een federaal Indonesië, eind 1949 veranderd in een zelfstandige Republiek Indonesia.

Er is wel wat meer bekend over het beheer van de Malino-beurzen. In de eerste twee jaren leek de overheid een actieve rol te hebben in het 'vinden' van kandidaten. Voor 1948 en 1949 werd de beschikbaarheid van studiebeurzen geadverteerd. Bij aankomst werden de studenten opgevangen op een centrale locatie. In het begin was dat voor een periode 'Huis te Warmond'. Voor de begeleiding van de studenten waren er aan elke universiteit contact-hoogleraren. Zij hadden vooral de taak om ervoor te zorgen dat studenten met een onvoldoende vooropleiding alsnog de benodigde kwalificaties behaalden. Een aantal contact-hoogleraren ondersteunde de studenten ook op andere gebieden, zoals het vinden van huisvesting.

De studenten kregen een studiebeurs, maar ook vrijstelling van collegegeld en soms extra toelagen voor zorg of gezinnen. Uit het Malino-dossier van de Gemeentelijke Universiteit Amsterdam blijkt dat het vrijstellen van collegegeld behoorlijk wat administratie vergde. Het betreft meer dan 500 documenten met individuele beschikkingen en vele lijsten en lijstjes met studenten. Vaak was er sprake van studenten die, om verschillende redenen, een jaar niet hadden gestudeerd. Dat moest dan worden gecorrigeerd en ook weer worden bevestigd.

De bekendste Malinostudent was en is Lee Man Fong. Al voor en direct na de Tweede Wereldoorlog was hij al in Indonesië bekend. Tijdens zijn Malino-jaren exposeerde hij meerdere keren in Amsterdam en Den Haag. Tegenwoordig is zijn werk nog steeds, vooral in Azië, zeer populair en lopen de prijzen voor zijn schilderijen inmiddels op tot bijna een miljoen euro. Andere bekende Malinostudenten waren de Djaya-broers, beide ook kunstschilders, en de violist-dirigent Lim Kek Tjiang.

Ook van een 20-tal andere studenten is onderzocht wat er van hen is geworden. Han Bhik Hwa bleef in Nederland, trouwde met een Nederlander en heeft niets gedaan met haar opleiding. Yap Kie Tik keerde terug naar Indonesië en werd vicepresident van de Indonesische luchtvaartmaatschappij Garuda. Oemboe Hina Kapita was co-auteur van het Kamberaas (Oost-Sumbaas) - Nederlands woordenboek. Op Sumba is een museum naar hem vernoemd. A.A.F. (Goos) Manusama voltooide, met een studiebeurs van 'Helpt Ambon in Nood',

in 1954 in Leiden haar studie medicijnen. Zij bleef in Nederland en werkte jarenlang als kinderarts. Kwee Swan Liat, in het voortgangsverslag over Malinostudenten beschreven als 'zeer intelligent' werd hoogleraar wijsbegeerte aan de Technische Hogeschool Eindhoven.

De meeste Malinostudenten waren tijdens hun Malino-jaren in de twintig. Ze zouden nu rond de 100 jaar oud zijn. Hoeveel van hen nog in leven zijn is niet bekend, maar dat is wel mogelijk. Misschien was de Raya van Kupang de laatst levende Malinostudent. Hij overleed in september 2024. In 1948 kwam hij als 12-jarige jongen (wat een uitzondering was) naar Nederland en moest in Groningen eerst nog zijn lagere school afmaken.

Over de afbeeldingen

- Overheidsposter 'Malino uw taak', 1946 (NIOD, 106259).
- Openingsrede lt. Gouverneur-Generaal J.H. Van Mook. Malino-conferentie, 16 juli 1946 (NIOD, 48889).
- Advertentie. "De locomotief: Samarangsch handels- en advertentie-blad". Semarang, 07-07-1949, p. 4. Geraadpleegd op Delpher op 06-02-2025, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010863532:mpeg21:p004>
- "Het dagblad: uitgave van de Nederlandsche Dagbladpers te Batavia". Batavia, 26-08-1946, p. 1. Geraadpleegd op Delpher op 07-02-2025, <https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010897954:mpeg21:p001>
- Passagierslijst Klipfontein (Batavia, 25 oktober 1946 – Rotterdam, 20 november 1946) (IGV0200-KF0300).
- Persoonskaart (Stadsarchief Amsterdam, archiefnummer 30238).
- Malinostudenten voor het eerst bijeen in 'Huize Bos van Krans' te Warmond, 27 november 1946 (J.J. de Lima, *De kracht van de specerij*. 1998). NB. Een week na de aankomst van de Klipfontein.
- Lee Man Fong. 'The eagle', signed and dated February 1948 upper left in traditional Chinese (Zeeuws Veilinghuis, 2017).
- Uitreiking studiebeurzen 'Helpt Ambon in Nood' (13 september 1950). Links A.A.F. Manusama (Archief HAIN).
- Kupang (Kleine Sonbai), Koning, Don Leopold Nisoni en Koningin van Kupang. Foto 2016 (sultansinindonesieblog)